

Balsfjordskolens plan for arbeid med elevenes psykososiale skolemiljø

Alle elever har rett til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring. Skolene skal ha nulltoleranse mot mobbing, vold, diskriminering, trakassering og annen krenkelse.

En forpliktende plan for alle som jobber i Balsfjordskolen.

En orientering til elever og foresatte om hvordan Balsfjordskolen jobber med elevenes skolemiljø (Opplæringsloven § 9 A).

Planen er gjeldende fra 24. februar 2017, revidert pr. 08.02.2018

Innhold

1.0 Innledning og rettslig grunnlag.....	3
2.0 Brukermedvirkning.....	5
Elevråd.....	5
Foreldreråd og FAU.....	5
SU/SMU.....	5
3.0 Begrepsavklaring.....	6
Læringsmiljø.....	6
Kjennetegn på et godt læringsmiljø.....	6
Psykososialt miljø.....	6
Krenkende atferd.....	6
4.0 Trivselsskapende og forebyggende arbeid.....	7
Positive relasjoner mellom lærer og elev.....	8
Positive relasjoner og kultur for læring blant elevene.....	8
Godt samarbeid skole – hjem.....	8
Profesjonell inspeksjon i Balsfjordskolen.....	9
5.0 Avdekkende tiltak.....	10
Kartlegging.....	10
6.0 Handling.....	10
Ansvarskjede ved mobbing og krenkende handlinger.....	10
Handlingsplan ved mobbing og krenkende adferd.....	11
Arbeid med elevene i etterkant av mobbesak/krenkende handling.....	12
Eksterne instanser som kan trekkes inn:.....	12
7.0 Balsfjordskolens årshjul for arbeid med elevenes skolemiljø.....	13
(internkontroll § 9 A).....	13
8.0 Vedlegg.....	17
Vedlegg 1.....	17
Vedlegg 2.....	18
Vedlegg 3.....	19
Vedlegg 4.....	20
Vedlegg 5.....	21
Vedlegg 6.....	22
Vedlegg 7.....	23
Vedlegg 8.....	24
Vedlegg 9.....	25
Lenker.....	27

Mål for Balsfjordskolens arbeid med elevenes psykososiale skolemiljø

- Balsfjordskolen skal være trygg for elever, foresatte og ansatte.
- Balsfjordskolen skal være et godt sted for læring og utvikling.
- Alle elever i Balsfjordskolen skal oppleve en skolehverdag uten mobbing eller andre former for krenkelser.
- Balsfjordskolen skal aktivt arbeide for å forebygge, avdekke og stoppe krenkende ord og handlinger.

Balsfjordskolens plan for arbeid med elevenes psykososiale skolemiljø er en plan som skal fortelle hvordan skolene i Balsfjord kommune arbeider med elevenes skolemiljø. Planen inneholder en avklarende, forebyggende, avdekkende, handlende og evaluerende del. Planen er bygd opp på en slik måte at det først står noe om Balsfjordskolens mål og rettslige grunnlag for arbeid med elevenes skolemiljø. Deretter legges føringer for brukermedvirkning og det gjøres ei begrepsavklaring med hensyn til læringsmiljø, psykososialt miljø og krenkende adferd. Planen tar videre for seg trivelseskapende og forebyggende arbeid i Balsfjordskolen, samt avdekkende tiltak. Avslutningsvis følger en handlingsdel med internkontroll som sikrer gode rutiner i alle prosesser, samt evaluering. Bakerst ligger vedlegg til praktisk bruk.

1.0 Innledning og rettslig grunnlag

Alle elever og lærlinger har rett til et godt og inkluderende læringsmiljø. Det fremmer helse, trivsel og læring. Når det jobbes med læringsmiljøet, ivaretas også generell del av læreplanen. (Udir; <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/generell-del-av-lareplanen>)

I følge Læringsplakaten i læreplanen for Kunnskapsløftet skal:

«Skolen skal sikre at det fysiske og psykososiale arbeids- og læringsmiljøet fremmer helse, trivsel og læring.»

Opplæringslovens § 9A: Elevane sitt skolemiljø

§ 9 A-1. Verkeområde for kapitlet

Kapitlet her gjeld for elevar i grunnskolen og den vidaregåande skolen. Kapitlet gjeld òg for elevar som deltek i leksehjelpordningar og i skolefritidsordningar, med unntak av §§ 9 A-10 og 9 A-11.

§ 9 A-2. Retten til eit trygt og godt skolemiljø

Alle elevar har rett til eit trygt og godt skolemiljø som fremjar helse, trivsel og læring.

§ 9 A-3. Nulltoleranse og systematisk arbeid

Skolen skal ha nulltoleranse mot krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering.

Skolen skal arbeide kontinuerleg og systematisk for å fremje helsa, miljøet og tryggleiken til elevane, slik at krava i eller i medhald av kapitlet blir oppfylte. Rektor har ansvaret for at dette blir gjort.

*§ 9 A-4. Aktivitetsplikt for å sikre at elevar har eit trygt og godt psykososialt skolemiljø
Alle som arbeider på skolen, skal følgje med på om elevane har eit trygt og godt skolemiljø, og gripe inn mot krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering dersom det er mogleg.*

Alle som arbeider på skolen, skal varsle rektor dersom dei får mistanke om eller kjennskap til at ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø. Rektor skal varsle skoleeigaren i alvorlege tilfelle.

Ved mistanke om eller kjennskap til at ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø, skal skolen snarast undersøkje saka.

Når ein elev seier at skolemiljøet ikkje er trygt og godt, skal skolen så langt det finst eigna tiltak sørgje for at eleven får eit trygt og godt skolemiljø. Det same gjeld når ei undersøking viser at ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø.

Skolen skal sørgje for at involverte elevar blir høyrde. Kva som er best for elevane, skal vere eit grunnleggjande omsyn i skolen sitt arbeid.

Skolen skal lage ein skriftleg plan når det skal gjerast tiltak i ei sak. I planen skal det stå

- a) kva problem tiltaka skal løyse*
- b) kva tiltak skolen har planlagt*
- c) når tiltaka skal gjennomførast*
- d) kven som er ansvarleg for gjennomføringa av tiltaka*
- e) når tiltaka skal evaluerast.*

Skolen skal dokumentere kva som blir gjort for å oppfylle aktivitetsplikta etter første til femte ledd.

*§ 9 A-5. Skjerpa aktivitetsplikt dersom ein som arbeider på skolen, krenkjer ein elev
Dersom ein som arbeider på skolen, får mistanke om eller kjennskap til at ein annan som arbeider på skolen, utset ein elev for krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering, skal vedkommande straks varsle rektor. Rektor skal varsle skoleeigaren. Dersom det er ein i leiinga ved skolen som står bak krenkinga, skal skoleeigaren varslast direkte av den som fekk mistanke om eller kjennskap til krenkinga. Undersøking og tiltak etter § 9 A-4 tredje og fjerde ledd skal setjast i verk straks.*

*§ 9 A-6. Fylkesmannen si handheving av aktivitetsplikta i enkeltsaker
Dersom ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø, kan eleven eller foreldra melde saka til Fylkesmannen etter at saka er teken opp med rektor.*

Fylkesmannen skal avgjere om aktivitetsplikta etter §§ 9 A-4 og 9 A-5 er oppfylt. Dersom saka ikkje er teken opp med rektor, eller om det er under ei veke sidan ho vart teken opp, skal Fylkesmannen avvise saka, med mindre særlege grunnar gjer dette urimeleg. Det same gjeld

dersom saka ikkje gjeld skolemiljøet på skolen der eleven går når saka blir meldt til Fylkesmannen.

Skolen og skoleeigaren skal utan hinder av lovfesta teieplikt leggje fram alle opplysningar som Fylkesmannen meiner må til for å greie ut saka. Fylkesmannen skal sørge for at involverte elevar blir høyrde. Kva som er best for elevane, skal vere eit grunnleggjande omsyn i Fylkesmannen si saksbehandling.

Kjem Fylkesmannen til at skolen ikkje har oppfylt aktivitetsplikta etter §§ 9 A-4 og 9 A-5, kan Fylkesmannen vedta kva skolen skal gjere for å sørge for at eleven får eit trygt og godt skolemiljø. Det skal setjast ein frist for gjennomføringa av vedtaket, og Fylkesmannen skal følgje opp saka. Fylkesmannen kan vedta reaksjonar etter skolen sitt ordensreglement, jf. § 9 A-10, eller at ein elev skal byte skole, jf. § 8-1 fjerde ledd.

Avgjerda til Fylkesmannen er eit enkeltvedtak og kan påklagast etter reglane i forvaltningsloven. Skoleeigaren har ikkje klagerett.

Saksgang og tiltak som iverksettes skal dokumenteres. Her brukes aktivitetsplanen som ligger under vedlegg 9.

2.0 Brukermedvirkning

Et mål for Balsfjordskolen er å ha velfungerende organer for brukermedvirkning.

Elevråd

Opplæringslovens § 9 A-8 og § 11-2 gir retningslinjer om brukermedvirkning gjennom elevråd. «Ved kvar grunnskole skal det for årstrinna 5-7 og for årstrinna 8-10 vere eit elevråd med representantar for elevane. Elevrådet skal fremje fellesinteressene til elevane på skolen og arbeide for å skape godt lærings- og skolemiljø. Rådet skal også kunne uttale seg i og komme med framlegg i saker som gjeld nærmiljøet til elevane».

Foreldreråd og FAU

Opplæringsloven § 11-4. Foreldreråd ved grunnskolar.

«På kvar grunnskole skal det vere eit foreldreråd der alle foreldre som har barn i skolen, er medlemmer. Foreldrerådet skal fremje fellesinteressene til foreldra og medverke til at elevar og foreldre tek aktivt del i arbeidet for å skape godt skolemiljø. Foreldrerådet skal arbeide for å skape godt samhald mellom heimen og skolen, leggje til rette for trivsel og positiv utvikling hjå elevane og skape kontakt mellom skolen og lokalsamfunnet. Foreldrerådet vel eit arbeidsutval».

SU/SMU

Opplæringsloven § 11-1. Samarbeidsutval ved grunnskolar.

«Ved kvar grunnskole skal det vere eit samarbeidsutval med to representantar for undervisningspersonalet, ein for andre tilsette, to for foreldrerådet, to for elevane og to for kommunen. Den eine av representantane for kommunen skal vere rektor ved skolen. Elevrepresentantane skal ikkje vere til stades når saker som er omfatta av teieplikt etter lover eller forskrifter, blir behandla i samarbeidsutvalet».

Opplæringsloven § 11-1a. Skolemiljøutval ved grunnskolar.

«Ved kvar grunnskole skal det vere eit skolemiljøutval. I skolemiljøutvalet skal elevane, foreldrerådet, dei tilsette, skoleleiinga og kommunen vere representerte.

Samarbeidsutvalet kan sjølv vere skolemiljøutval».

3.0 Begrepsavklaring

Læringsmiljø

Læringsmiljø er et begrep som omfatter de faktorene som inngår i det miljøet elevene til enhver tid er en del av i skolen og klassen de går i. Et godt, inkluderende læringsmiljø fremmer ikke bare elevenes læring, det legger også grunnlaget for at elevene kan bli trygge, kreative og selvstendige. (<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/skolemiljo/psykososialt-miljo/Relasjoner-mellom-elever/Laringsmiljo-og-relasjoner-mellom-elever/>).

Kjennetegn på et godt læringsmiljø

1. Skolen har en god ledelse som kontinuerlig arbeider med å forbedre ulike sider ved læringsmiljøet og har gode rutiner for arbeidet med mobbing.
2. Skolen har utviklet en god klasseledelse preget av gode relasjoner mellom lærer og elev.
3. Skolen har positive relasjoner mellom elevene og en kultur for læring blant elevene.
4. Skolen har gode relasjoner og et godt samarbeid med foreldrene.

(<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/skolemiljo/>).

Psykososialt miljø

Med psykososialt miljø menes de mellommenneskelige forholdene på skolen, det sosiale miljøet og hvordan elevene og personalet opplever dette. Det psykososiale miljøet handler også om elevenes opplevelse av lærings situasjonen.

Krenkende atferd

Krenkende atferd er en fellesbetegnelse som omfatter alle former for mobbing, vold, rasisme og diskriminering. Krenkende atferd omfatter også andre former for krenkende ord eller handlinger, slik som negative, enkeltstående utsagn om en persons utseende eller funksjonsevne, klær, religion, seksuell orientering, sosial og kulturell tilhørighet og bakgrunn, dialekt osv.

Begrepet mobbing benyttes ofte om alt fra erting til voldelige handlinger rettet mot andre. I Balsfjordskolen har vi valgt å legge til grunn følgende to definisjoner av begrepet mobbing:

«Mobbing er fysiske eller sosiale negative handlinger, som utføres gjentatte ganger over tid av en person eller flere sammen, og som rettes mot en som ikke kan forsvare seg i den aktuelle situasjonen» (Roland 2007, s.25)

«Mobbing er gjentatte krenkelser mot en person som har vanskelig for å forsvare seg. Det kan dreie seg om for eksempel erting, utestenging, spredning av løgner, trusler, negative kommentarer om utseende og fysiske krenkelser som slag, dytting og sparring.»
[\(https://www.udir.no/nullmobbing/hva-er-mobbing/\)](https://www.udir.no/nullmobbing/hva-er-mobbing/).

For begge definisjonene legges det til grunn at mobbing kjennetegnes ved:

- Gjentakelse
- Fysiske og psykiske krenkelser
- Den utsatte parten har vanskelig for å forsvare seg

Diskriminering innebærer at en person blir dårligere behandlet eller trakassert på grunn av kjønn, funksjonsdyktighet, legning, religion, hudfarge, nasjonalitet eller etnisk opprinnelse. Diskrimineringen kan være bevisst og ubevisst. Rasisme forstås som diskriminering med bakgrunn i en eller flere personers hudfarge, nasjonal og/eller etnisk opprinnelse eller opphav. Vold forstås som enhver handling rettet mot en annen person som gjennom at denne handlingen skader, smerter, skremmer eller krenker, får denne personen til å gjøre noe mot sin vilje eller slutte å gjøre noe den vil (Isdal, 2000).

For Balsfjordskolens forståelse av krenkende atferd legges det videre til grunn at:

- Krenkende atferd kan opptre både som enkeltstående hendelser og/ eller som gjentatte handlinger.
- Hvorvidt en elev er krenket eller ikke, er avhengig at elevens subjektive opplevelse.
- Denne planen omhandler krenkende ord eller handlinger som kommer fra både medelever og voksne.

4.0 Trivselsskapende og forebyggende arbeid

I Balsfjordskolen utarbeides årlig planer for arbeidet med læringsmiljøet på klassetrinn ved skolestart (klasse miljøplan). I klasse miljøplanen skal det stå hvordan skolen jobber for at elevene i klassen skal ha det bra. Disse planene gjennomgås og evalueres i samarbeid med skolens ledelse, jfr. årshjul. De ulike skolene har flere og varierte trivselsskapende tiltak gjennom skoleåret, se årshjul på skolens hjemmeside.

Det er naturlig at det oppstår konflikter der hvor barn og unge samles. Alle ansatte i skolen har som felles oppgave å utvikle hele eleven – både faglig og sosialt, og hjelpe dem til å mestre livet og delta i sosiale fellesskap med andre. Skoleledelsen må sørge for at de ansatte har nok kompetanse om mobbing og forebyggende arbeid og at det er tema i personalet med jevne mellomrom. Skolen må i tillegg til dette samarbeide tett med PP-tjenesten og skoleeier.

Det er vanskeligere å løse mobbesaker enn å forebygge dem. Derfor er det viktig at skole og hjem alltid har fokus på arbeidet for å bygge et godt læringsmiljø slik at alle elever føler seg trygge.

For å lykkes med å skape et godt læringsmiljø og forebygge mobbing og krenkelser, har Balsfjordskolen følgende fokus: (se vedlegg «sjekkliste for lærer som klasseleder»)

- Klasseledelse
- Sosial kompetanse
- Brukermedvirkning
- Skole-hjem samarbeid

Erfaringsmessig vet vi at endringer og overganger, mellom barnehage-skole, hovedtrinn i skole og grunnskole-videregående skole, er sårbare faser. I Balsfjordskolen har vi derfor fokus på disse overgangene, eksempelvis gjennom «[Plan for overgang barnehage/skole](#)».

Positive relasjoner mellom lærer og elev

Lærerens evne til å lede klasser og grupper er en av de viktigste faktorene i arbeidet for å skape gode og trygge læringsmiljø og gjennom det motvirke mobbing. God klasseledelse kjennetegnes blant annet av en tydelig struktur i læringsforløpet og formulering av tydelige mål både for den enkelte elevs læring og for læringsmiljøet som helhet. I en positiv lærer-elev relasjon stiller læreren rettferdige krav til elevene, og roser og korrigerer ut fra klassens kjente og faste normer. Den gode klasselederen utviser stor relasjonell kompetanse og jobber bevisst med å bygge en positiv relasjon til hver enkelt elev, skaper engasjement og motivasjon for læring og bidrar til god selvfølelse hos elevene. Fra elevenes perspektiv er det grunnleggende at de erfarer at læreren bryr seg, viser omsorg og støtter dem slik at de opplever trygghet, tillit og blir sett av læreren.

Positive relasjoner og kultur for læring blant elevene

Elever som blir sett og anerkjent av voksne, blir trygge også i forhold til andre elever, og kulturen innad i elevgruppa har betydning for både trivsel, læring og atferd. I Balsfjordskolen ønsker vi å utvikle trygge læringsfellesskap preget av kollektiv vi-følelse og et godt samarbeidsklima, der elevene verner om og beskytter hverandre, og med det er med på å forhindre at noen opplever å bli plaget eller krenket. I slike læringsmiljø blir elevene trent i å løse konflikter, og uenighet oppleves ikke som en trussel. Det oppleves som positivt å være aktiv og interessert, elevene aksepterer ulikheter uten å betrakte det som urettferdighet og det er likeverdig aksept for både faglig og sosialt sterke og de som opplever å ha faglige og sosiale utfordringer.

Godt samarbeid skole – hjem

All forskning peker i retning av at elevene lykkes bedre når skole og hjem har et godt samarbeid. Det er de foresatte som har hovedansvaret for sine egne barn, og de har stor innvirkning på motivasjonen og læringsutbyttet. Samarbeidet mellom skole og hjem er sentralt, både for å skape gode læringsvilkår for enkelteleven og for et godt læringsmiljø i gruppa og på skolen. God og gjensidig kommunikasjon er en forutsetning for et godt samarbeid. Samarbeidet mellom skole og hjem er et gjensidig ansvar, men skolen skal ta initiativ og legge til rette for samarbeidet. (<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/prinsipper-for-opplaringen2/samarbeid-med-heimen/>)

I Balsfjordskolen legges det til rette for dette samarbeidet med gjennom:

- Foreldremøter med ulike tema

- Løpende kontakt mellom hjem og skole (fortrinnsvis med kontaktlærer) via ulike kommunikasjonskanaler (mobilskole, e-post, hjemmeside, telefon, møter etc)
- Utviklingssamtaler

Når foresatte og lærere formidler de samme positive forventningene til elevene, blir det lettere for alle parter. Skolen og hjemmet må derfor søke å nærme seg hverandre og snakke samme språk. Når elevene opplever at de voksne setter samme grensene for mobbing og annen krenkende atferd, vil dette i seg selv virke forebyggende.

Profesjonell inspeksjon i Balsfjordskolen

Vi er pålagt å føre tilsyn med elevene i skoletida. På skolens område skal de som har inspeksjon påse at skolens ordensregler overholdes også i utetida. Godt tilsyn med elevene i pauser er et viktig mobbeforbyggende tiltak. I Udirs «Arbeid mot mobbing» pekes det på at mesteparten av mobbing foregår på områder hvor voksne ikke er tilstede. De voksne må derfor prioritere inspeksjon og legge vekt på å ha en god kvalitet på inspeksjonen. I starten av skoleåret utarbeides inspeksjonsplan for inspeksjon for morgenen, i friminuttene og ved skoledagens slutt. Ansvarlig er skolens ledelse i samarbeid med den enkelte lærer/assistent. Inspeksjonsplanen skal lages hver høst og revideres ved behov.

De som har inspeksjon må koordinere seg imellom og ha kontakt med hverandre slik at man sirkulerer/beveger seg rundt i skolegården/inne, slik at det blir tilsyn med hele skolens område. (Noen skoler har gjort fordeling av områder i sin inspeksjonsplan).

Den som har inspeksjon skal være kledd slik at elevene lett kan finne og henvende seg til vedkommende.

- Vær positiv og oppmuntrende for å støtte opp om positiv atferd- jobb proaktivt
- Håndter problematferd på en konsekvent måte. Bruk milde, rimelige og forutsigbare konsekvenser og gi veiledning.
- Vær spesielt oppmerksom på kjente problemområder, konfliktskapende aktiviteter og elever med spesielle utfordringer.
- Beveg deg hele tiden slik at du kommer i kontakt med så mange elever som mulig.
- Beveg deg i uregelmessige ruter slik at elevene ikke kan forutse når du kommer (beveg deg i forhold til de andre som har inspeksjon).
- Planlegg å være i nærheten av kjente problemområder.
- Se og lytt hele tiden til de aktivitetene som foregår. Se etter uønsket atferd, og kjente problemområder.
- Vær oppmerksom på overgangene inn/ut. Avtal hvem som blir stående igjen når det ringer inn.
- Bruk refleksvest slik at det er tydelig hvem som har inspeksjon og slik at reaksjonstiden kan bli kortest mulig.
- Voksnes nærvær demper uønsket atferd. Anerkjenn positiv atferd og ta kontakt med elever som er alene.
- Grip inn/ sjekk ut situasjoner som virker som en potensiell plage/mobbesituasjon.

- Den som har inspeksjon og er involvert i en uheldig hendelse, har ansvar for å skriftlig varsle kontaktlærer og evt. skolens ledelse ved behov. Kontaktlæreren har ansvar for å følge opp saken.

5.0 Avdekkende tiltak

Systematisk kartlegging er et viktig verktøy for å nå målet om et trygt og godt skolemiljø for alle elever i Balsfjordskolen. Kartlegging må foregå på individ-, gruppe- og skolenivå, og vil være et viktig grunnlag for evaluering og videreutvikling av det elevenes skolemiljø. Viser videre til Balsfjordskolens årshjul for arbeid med elevenes skolemiljø.

Kartlegging

- Elevundersøkelser sentralt
- Elevundersøkelser lokalt
- Foreldreundersøkelsen
- Sosiogram i klasse
- Kartleggingsverktøy som for eksempel Spekter
- Områdekartlegging/skolegård (trygghet)
- Elevsamtaler
- Utviklingssamtaler
- Systematisk observasjon

I avdekkingen av krenkelser og utfordringer rundt elevenes skolemiljø er et godt skole-hjem samarbeid av avgjørende betydning.

6.0 Handling

Når mobbing og/eller krenkende handlinger er avdekket, skal handlingsplanen under følges. Ut fra skolens vurdering kan rekkefølgen av punktene tilpasses den enkelte sak, til elevenes beste. Ved mistanke eller kjennskap til at eleven ikke har det bra på skolen, utarbeides en aktivitetsplan av kontaktlærer i samarbeid med ledelsen ved skolen. (Se side 25).

Ansvarskjede ved mobbing og krenkende handlinger

- I første linje for å gripe inn ved observasjon, opplysning eller mistanke om krenkelser er den som observerer eller på annen måte får kjennskap til hendelsen.
- Videre har kontaktlærerne til de involverte elevene et spesielt ansvar. Disse må i første omgang søke å løse problemet sammen med elever og foresatte gjennom samtaler og møter.
- Dersom krenkelsen også foregår på SFO eller leksehjelp, skal ansatte på SFO og/eller leksehjelp delta i prosessen.

- Rådgiver/ sosiallærer kan være en nyttig støttespiller i arbeid med elevens psykososiale skolemiljø. Rådgiver kan også snakke med de involverte, samt delta på møter.
- Skolens ledelse skal holdes informert skriftlig når en sak vedrørende elevens psykososiale miljø er under utredning og/eller underveis i problemløsningsfasen.
- Rektor har hovedansvar, herunder ansvar for å omdisponere ressurser dersom dette er nødvendig for å følge vedtatte prosedyrer for problemløsning.
- Dokumentasjon er viktig på alle nivå. All dokumentasjon skal arkiveres i ephorte.
- Dersom en elev opplever seg krenket av en ansatt eller andre observerer dette, meldes saken direkte til rektor og skoleeier varsles.
- Dersom en elev opplever seg krenket av skolens ledelse, skal skoleeier varsles.

Handlingsplan ved mobbing og krenkende adferd

	TILTAK	ANSVAR	Sign/dato
1	Den som observerer, får opplysninger eller mistanke om at elever blir krenket, har plikt til å reagere i situasjonen og informere elevens kontaktlærer og rektor/ledelsen (meldeskjema) om saken. Dette gjelder også SFO og leksehjelp. Dersom en elev opplever seg krenket av ansatt, skal rektor varsle skoleeier. Det skal gjøres observasjoner for å bekrefte/avkrefte mistanke dersom dette er hensiktsmessig.	Alle	
2	Samtale med den som blir utsatt for mobbing eller annen krenkende adferd. Kontaktlærer/ rektor skaffer informasjon om krenkingens art, hyppighet etc. Hvis den som blir utsatt for mobbing eller annen krenkende adferd kan henvise til vitner, blir disse også innkalt til samtale. Samtalen skal gi den som blir utsatt for mobbing eller annen krenkende adferd støtte. Han/hun skal få informasjon om hva skolen vil gjøre og det skal gjøres avtale om oppfølging.	Kontaktlærere, rektor og andre involverte	
3	Den som mobber eller på annen måte viser krenkende adferd overfor medelever innkalles til samtale med kontaktlærer og/eller skolens ledelse. Dersom det er hensiktsmessig innkalles også foresatte. I samtalen skal en gjøre eleven kjent med skolens samlede observasjoner, samt gi eleven mulighet til å forklare seg. Diskusjon i samtalen bør unngås. Dersom det er flere som viser krenkende adferd, skal det gjennomføres individuelle samtaler med personene. Det etterstrebes at disse ikke skal ha anledning til å snakke med hverandre før samtalen. Dersom en ansatt har krenket en elev, følges det opp av rektor/skoleeier med samtaler og veiledning.	Rektor og foresatte	
4	Kontaktlærer informerer foresatte og skolens ledelse umiddelbart, evt. foresatte kontakter skolen direkte om forhold vedrørende elevens skolemiljø. Mulige tiltak skisseres og iverksettes; skal tidfestes og ansvarsavklaring	Kontaktlærer	
5	Saken drøftes mellom kontaktlærer, ledelse og impliserte parter. Det utarbeides en aktivitetsplan som viser hvordan det skal arbeides videre med saken. Se vedlegg.	Kontaktlærer/ Ledelse	

6	Dersom foresatte og/eller elever mener at skolen har brutt aktivitetsplikta kan de i hht Opplæringsloven § 9 A-6 melde saka til fylkesmannen. Det forutsettes imidlertid at saken har vært tatt opp med skolen før henvendelse til fylkesmannen.	Rektor Foresatte	
7	Skolen oppfordrer foresatte til eleven som mobber eller viser annen krenkende adferd til å ta kontakt med foresatte til den eleven er utsatt for krenkelsen. Dette skal framgå som en del av avtaleskjemaet mellom skolen og elev som utfører krenkelsene og dennes foresatte.	Rektor og foresatte	
8	Den som utfører krenkende handlinger må gjøres kjent med at han/hun vil være under oppsyn og hvis denne adferden ikke opphører, blir foresatte kontaktet igjen. Ved behov vil evt. andre instanser som barnevernet, PPT eller politi informeres om saken.	Kontaktlærer/ rektor og involverte parter	
9	Kontaktlærer og rektor arbeider videre med tiltak i forhold til saken i samarbeid med foresatte på begge sider inntil saken er løst.	Rektor/ kontaktlærer foresatte	
10	Hver krenkelsessak skal avsluttes med en evaluering mellom skolens ledelse og aktuelle parter.	Rektor	

Arbeid med elevene i etterkant av mobbesak/krenkende handling

Etter at skolen har fulgt sin aktivitetsplikt og alle forannevnte tiltak er prøvd ut, må skolen fortsette å jobbe strategisk og målrettet i forhold til alle involverte parter.

Den negative atferden skal stoppes, men det er samtidig viktig å følge opp alle involverte partene på en god måte. Denne oppfølgingen skal foregå i tett samarbeid mellom skolen og foresatte.

Eksterne instanser som kan trekkes inn:

- Helsesøster
- PPT
- Psykisk helse
- Barnevernet
- BUP
- Politi

7.0 Balsfjordskolens årshjul for arbeid med elevenes skolemiljø (internkontroll § 9 A)

NÅR	HVA	HVORDAN	ANSVAR	SIGN
A U G U S T	Gjennomgang av § 9 A i Opplæringsloven	Hele personalgruppa på en av planleggingsdagene.	Rektor/ Skoleledelse	
	Gjennomgang av skolens ordensreglement og Balsfjordskolens plan for arbeid med elevenes skolemiljø. Klargjøre hvem som har ansvar for hva.	Hele personalgruppa på en av planleggingsdagene.	Rektor/ Skoleledelse	
	Gjennomgang av skolens visjon og pedagogiske plattform.	Hele personalgruppa på en av planleggingsdagene.	Rektor/ Skoleledelse	
	Planen legges ut på skolens hjemmeside. Mobilskolemelding sendes hjem til foresatte.		Skoleeier/ Skoleledelse	
	Gjennomgang av ordensreglementet og Balsfjordskolens plan for arbeid med elevenes skolemiljø. Utarbeider klasseromsregler i fellesskap. Samtaler om atferd på skoleveien/skolebuss.	Gjennomføres i klassene i løpet av de 2 første skoleukene	Kontaktlærer	
	S E P T E M B E R	<u>Tema:</u> § 9 A i Opplæringsloven	Elevrådet	Kontaktlærer for elevrådet og rektor/Skoleledelse
Ordensreglementet Balsfjordskolens plan for arbeid med elevenes skolemiljø.		Elevrådet	Kontaktlærer for elevrådet og rektor/Skoleledelse	
Status elevenes psykososiale miljø				
Alle klasser arbeider med temaet trivsel og		Frist 15.september	Kontaktlærer Skoleledelse	

	vennskap. Utarbeider trivselsplan for klassen/ gruppa/teamet.	Presentasjon til skoleledelse og kollegiet		
	<u>Tema:</u> Balsfjordskolens plan for arbeid med elevenes skolemiljø. Begrepsavklaring av krenkende atferd og mobbing. Gjennomgang av § 9 A i Opplæringsloven. Rettigheter og plikter. Skolens ordensreglement.	Klasseforeldremøter.	Kontaktlærer	
	<u>Tema:</u> Balsfjordskolens plan for arbeid med elevenes skolemiljø Skolens ordensreglement	FAU	Rektor/ Skoleledelse	
	Kartlegging: Ikke anonym spørreundersøkelse Sosiogram Områdekartlegging	Alle elever	Kontaktlærer	
O K T O B E R	<u>Tema:</u> Ordensreglementet Balsfjordskolens plan for arbeid med elevenes skolemiljø § 9 A i Opplæringsloven Presentasjon av kartlegginger fra september	SU-SMU	Rektor/ Skoleledelse	
	Lovbestemt brukerundersøkelser Drøfting av svar på brukerundersøkelse iht. det psykososiale miljøet	Elever 5.-10. trinn Foresatte, alle	Skoleledelse/ Kontaktlærer	

H Ø S T E N	<u>Tema:</u> § 9 A i Opplæringsloven. Ordensreglement Balsfjordskolens plan for arbeid med elevenes skolemiljø Legge til rette for et godt skole-hjem samarbeid	Klasseforeldremøter	Kontaktlærer	
	Elevsamtaler	Se egen mal	Kontaktlærer	
	Utviklingssamtaler		Kontaktlærer	
J A N U A R	<u>Tema:</u> Oppsummering elevundersøkelse Status § 9 A	SU-SMU	Rektor/ Skoleledelse	
	<u>Tema:</u> Oppsummering elevundersøkelse Status § 9 A	FAU	Rektor/ Skoleledelse	
	<u>Tema:</u> Oppsummering elevundersøkelse Status § 9 A Status klassemiljøplan	Lærerkollegiet	Rektor/ Skoleledelse	
	Ikke anonym spørreundersøkelse	Alle elever	Kontaktlærer	
V Å R E N	<u>Kartlegging:</u> Ikke anonym Spørreundersøkelse Sosiogram Områdekartlegging	Alle elever	Kontaktlærer	
	Elevsamtaler		Kontaktlærer	
	Utviklingssamtaler		Kontaktlærer	
	<u>Tema:</u> Presentasjon av kartlegginger fra sept.	Elevråd	Kontaktlærer for elevråd og skoleledelse	

	<u>Tema:</u> Presentasjon av kartlegginger fra september	FAU	Rektor/ Skoleledelse	
	<u>Tema:</u> Presentasjon av kartlegginger fra september	SU-SMU	Rektor/ Skoleledelse	
M A I	<u>Tema:</u> Evaluering av klassemiljøplan og videre fokus på elevens skolemiljø	Personalet Elevrådet FAU SU-SMU	Rektor/ Skoleledelse	
J U N I	Revidering av ordensreglement og Balsfjordskolens plan for arbeid med elevenes skolemiljø.	Personalet FAU/SU/SMU Elevråd Skoleeier/ skoleledelse	Rektor/ Skoleledelse	

8.0 Vedlegg

Vedlegg 1

Balsfjordskolenes årshjul for arbeid med elevens skolemiljø, se hjemmesidene:

- [Laksvatn oppvekstsenter](#)
- [Nordkjosbotn skole](#)
- [Storsteinnes skole](#)
- [Sand skole](#)
- [Malangseidet skole](#)

**Skjema for dokumentasjon av kjennskap til aktivitetsplikt
etter
Opplæringslovens kapittel 9A**

Oppl.l. §§9A-1 og 9A-2 slår fast at alle elever i grunnskoler og videregående skoler har rett til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring. Retten omhandler også leksehjelp- og skolefritidsordning. Skolene skal ha nulltoleranse mot mobbing, vold, diskriminering, trakassering og andre krenkelser. Alle som er tilsatt ved skole skal derfor aktivt arbeide kontinuerlig og systematisk for å fremme et godt psykososialt miljø, der alle våre elever opplever trygghet og tilhørighet.

§ 9A-4 Aktivitetsplikt for å sikre at elever har eit trygt og godt psykososialt skolemiljø:

Alle som arbeider på skolen, skal følge med på om elevane har eit trygt og godt skolemiljø, og gripe inn mot krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering dersom det er mogleg.

Alle som arbeider på skolen, skal varsle rektor dersom dei får mistanke om eller kjennskap til at ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø. Rektor skal varsle skoleeigaren i alvorlege tilfelle.

Ved mistanke om eller kjennskap til at ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø, skal skolen snarast undersøkje saka.

Når ein elev seier at skolemiljøet ikkje er trygt og godt, skal skolen så langt det finst eigna tiltak sørge for at eleven får eit trygt og godt skolemiljø. Det same gjeld når ei undersøking viser at ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø.

Skolen skal sørge for at involverte elevar blir høyrde. Kva som er best for elevane, skal vere eit grunnleggjande omsyn i skolen sitt arbeid.

Jeg _____ født _____

bekrefter med dette å være kjent med mitt ansvar og min plikt som tilsatt vedskole til å undersøke, varsle, og dersom nødvendig og mulig, selv gripe direkte inn ved kjennskap eller mistanke om at en elev blir utsatt for krenkende ord eller handling som for eksempel mobbing, diskriminering, vold eller rasisme.

Sted

Sign

Sign. tilsatt. tilsatt

Sted

Sign

Sign. rektor. rektor

Vedlegg 3

MELDESKJEMA

VARSEL TIL REKTOR VEDR. ELEV I KLASSE, (navn)....., F.....

Jeg vil gi følgende uttalelse om eleven:

SAKSOPPLYSNING:

(Hva er det som utfordrer/bekymrer? For eksempel: Utagerende/negativ adferd, mistriivsel, helse, krenkende ord og handlinger, mistanke om mobbing m.m. Arena? Vær så konkret som mulig! Spesifiser/gi eksempler)

MÅL:

(Hva ønsker man å oppnå?)

HVA ER GJORT I SAKEN?:

FORSLAG TIL TILTAK:

MELDT AV: _____ DATO: _____

SETT AV REKTOR: _____ DATO: _____

Status i saken skal meldes rektor innen 4 uker fra meldedato.

Vedlegg 4

AVTALESKJEMA I SAKER SOM OMHANDLER KRENKENDE ADFERD

Dette skjema brukes som en mal/retningslinje for samtaler mellom skole og elev med foreldre/foresatte.

Skjemaet skal ligge i elevmappa etter at møtet er avsluttet (kopi til foresatte).

Dato:

Tilstede på møtet:

Hva saken gjelder	Dette skal det arbeides med

Foreldre/foresatte til elev som mobber eller utsetter andre for annen krenkende adferd skal ta kontakt med foreldre/foresatte til elev som blir utsatt for mobbing eller annen krenkende adferd på følgende dato:

Dato

.....
Underskrift elev

.....
Underskrift foreldre/foresatte

.....
Underskrift kontaktlærer og skoleleder

Vedlegg 5

Spørreskjema til elevene på 1.-4.trinn i Balsfjordskolen

Svar ærlig. Ingen andre elever får se det du svarer.

Navn: _____ Klasse: _____

1. Hvem er du sammen med i friminuttene?

2. Hvem fra klassen vil du helst være sammen med?

Skriv tre navn

- _____

- _____

- _____

3. Hvor ofte er du blitt plaget på skolen i høst/vinter? (Sett kryss)

Aldri _____ Av og til _____ 2-3 ganger i måneden _____ Hver uke _____ Omtrent hver dag _____

4. Hvem er det som plager deg? (Skriv navnene)

5. Hvor ofte har du plaget andre på skolen i høst/vinter? (Sett kryss)

Aldri _____ Av og til _____ 2-3 ganger i måneden _____ Hver uke _____ Omtrent hver dag _____

6. Hvem har du plaget? (Skriv navnene)

7. Er det noen i klassen som plager andre?

8. Hvem i klassen blir plaget?

9. Hvordan snakker du til andre medelever og voksne?

10. Hvordan viser du andre at du bryr deg om dem?

Vedlegg 6

Spørreskjema til elevene på 5.-10.trinn i Balsfjordskolen

Svar ærlig. Ingen andre elever får se det du svarer.

Navn: _____ Klasse: _____

1. Hvem er du sammen med i friminuttene?

2. Hvem fra klassen vil du helst være sammen med?

Skriv tre navn

- _____

- _____

- _____

3. Hvor ofte er du blitt krenket på skolen i høst/vinter? (Sett kryss)

Aldri _____ Av og til _____ 2-3 ganger i måneden _____ Hver uke _____ Omtrent hver dag _____

4. Hvem er det som har krenket deg og på hvilken måte? (Skriv navnene)

5. Hvor ofte har du krenket andre på skolen i høst/vinter? (Sett kryss)

Aldri _____ Av og til _____ 2-3 ganger i måneden _____ Hver uke _____ Omtrent hver dag _____

6. Hvem har du krenket og på hvilken måte? (Skriv navnene)

7. Hvem i klassen krenker andre?

8. Hvem i klassen blir krenket og på hvilken måte?

Vedlegg 7

Balsfjordskolens forståelse av krenkende ord og handlinger

Krenkende ord og handlinger kan foregå i psykisk, digitalt og fysisk form, for eksempel:

- Baksnakking, kalling og erting
- Utestengelse (fysisk og digitalt samhandling)
- Å være for nær (krenkelse av den enkeltes intimsone)
- Kroppslig krenkelse:
 - Vold (eks. slag, spark, spyting, lugging og klyping)
 - Intimberøring (beføling og berøring av kropp)
- Opptre nedverdiggende ovenfor andre og ikke ha respekt for andre
- Negativt og krenkende kroppsspråk
 - Vise finger
 - Gester og kroppsbevegelser
- Rekke tunge, gjøre grimaser og geipe
- Negativt kroppsspråk
- Irettesettelser og negativ omtale i andres påhør
- Seksualisert språk
- Seksuelle krenkelser
- Nedsettende verbale utsagn
- Trusler om vold og/ eller andre truende handlinger
- Få andre til å utføre handlinger de ikke vil gjennom ulike former for tvang
- Negativt kroppsspråk og mimikk
 - Eks. himle med øynene, overse, overlate og unnlate å svare
- Ord og tiltaleform som henviser til hudfarge, etnisitet, legning, kultur, utseende, evner og helsetilstand
- Latterliggjøring
- Negative blikk og annen øyenkontakt

Vedlegg 8

Sjekkliste for lærere for å ivareta elevenes psykososiale miljø	
Lærernivå §9A	Alle lærere må være kjent med: Opplæringslovens § 9a Handlingsplikt, varslingsplikt Balsfjordskolens plan for arbeid med elevenes psykososiale skolemiljø
Ordensreglement/ Klasseregler	Regler bør ses på som ferdigheter som lærerne har ansvar for å øve elevene opp i. Sentrale spørsmål læreren bør stille seg: Hva gjør jeg for at elevene skal mestre reglene? Hvilke klasseregler ønsker vi at elevene skal mestre? Hvordan ønsker jeg at den optimale lærings situasjon skal være? Hvilken atferd ønsker jeg at elevene skal vise mot hverandre og mot lærerne?
Læreren som leder	Komme tidnok Ha med nødvendig utstyr Være forberedt Ryddighet/oversikt over fysisk miljø Hvilke rutiner har jeg i løpet av dagen, eks i forhold til: Oppstart av timen Overgangssituasjoner Alternative læringsarenaer Avslutning av timer Faste rutiner Felles praksis/felles forståelse i lærerteamet
Lærer som positiv rollemodell	Profesjonell og positiv relasjon til alle elever Lærerne avgjør ved sin væremåte både om elevenes interesse består, om de føler seg flinke og om deres iver vedvarer Skape god kontakt Vise at du bryr deg, signalisere interesse Signalisere tro på eleven Signalisere tillit
Positiv kommunikasjon og gode beskjeder	Positiv, støttende og konstruktive tilbakemeldinger og kommunikasjon Lærerne gir ros for positiv atferd Gi respons til elever fra andre lærere Sikre oppmerksomhet Formulere deg kort og enkelt Være vennlig og bestemt Sjekk forståelse /lærer tar det på egen kappe hvis en eller flere elever bommer Ha positive forventninger om at eleven skal lykkes
Trygt klassemiljø	Regelmessige klasse møter for å øke elevenes kunnskap og bevissthet om egen og andres atferd.

Aktivitetsplan Jfr. Opplæringsloven kap 9 A

Eleven, f.....

Det vises til redegjørelse fra, hvor det kommer fram at

Med bakgrunn i er det rektors oppfatning at elevens rett til et psykososialt miljø som fremmer helse, læring og trivsel etter Opplæringslovens §9A-2 ikke er/er oppfylt.

For å oppfylle og/ eller undersøke hvorvidt elevens rett til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, læring og trivsel, vil ... skole gjøre tiltak som beskrevet i aktivitetsplanen under:

Tiltak	Tidsrom	Ansvarlig
Oppsummerings-/ evalueringsmøte		

Som det framgår av aktivitetsplanen, ønsker skolen å gjennomføre et møte mellom skolen, representert ved og foresatte for å oppsummere og evaluere de gjennomførte tiltakene og virkningen av disse. Tidspunkt for dette møtet er satt tildag kl., og møtet vil foregå på Det vil ikke bli sendt ut annen innkalling til møtet, dersom tidspunktet ikke passer bes det derfor om at det gis beskjed til skolen så snart som mulig.

Rettslig grunnlag for tiltakene

Etter Opplæringslovens § 9A-2 har alle elever rett til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring.

I Opplæringsloven § 9A-4: Aktivitetsplikt for å sikre eit trygt og godt psykososialt skolemiljø:

Alle som arbeider på skolen, skal følgje med på om elevane har eit trygt og godt skolemiljø, og gripe inn mot krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering dersom det er mogleg.

Alle som arbeider på skolen, skal varsle rektor dersom dei får mistanke om eller kjennskap til at ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø. Rektor skal varsle skoleeigaren i alvorlege tilfelle.

Ved mistanke om eller kjennskap til at ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø, skal skolen snarast undersøkje saka.

Når ein elev seier at skolemiljøet ikkje er trygt og godt, skal skolen så langt det finst eigna tiltak sørge for at eleven får eit trygt og godt skolemiljø. Det same gjeld når ei undersøking viser at ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø.

Skolen skal sørge for at involverte elevar blir høyrde. Kva som er best for elevane, skal vere eit grunnleggjande omsyn i skolen sitt arbeid.

Skolen skal lage ein skriftleg plan når det skal gjerast tiltak i ei sak. I planen skal det stå

- a) kva problem tiltaka skal løyse
- b) kva tiltak skolen har planlagt
- c) når tiltaka skal gjennomførast
- d) kven som er ansvarleg for gjennomføringa av tiltaka
- e) når tiltaka skal evaluerast.

Skolen skal dokumentere kva som blir gjort for å oppfylle aktivitetsplikta etter første til femte ledd.

Begrunnelse

Barnets beste jamfør Barnekonvensjonens artikkel 3 og artikkel 12 gir eleven rett til å gi uttrykk for sin mening.

Med bakgrunn i de opplysningene som skolen nå har, vurderer rektor det som elevens beste at skolen umiddelbart setter inn de tiltakene som er skissert.

Fylkesmannens handheving av aktivitetsplikt jamfør Opplæringslovens §9A-6

Fylkesmannen skal avgjere om aktivitetsplikta etter §§9 A-4 og 9 A -5 er oppfylt.

Opplæringsloven § 9 A-6 1.ledd, slår fast at dersom elev eller elevens foresatte mener at skolen har brutt aktivitetsplikten etter Opplæringslovens §9 A og saken er tatt opp med skolen, kan de melde saken til Fylkesmannen. Dersom saken ikke er teken opp med rektor eller om det er under ei veke sidan ho vart teken opp, skal fylkesmannen avvise saka, med mindre særlege grunnar gjer dette urimeleg.

Rektor (signatur)

Lenker

Bekjempe mobbing FUG	http://www.fug.no/hvordan-haandtere-mobbing-paa-skolen.4645695-145985.html
Nullmobbing	https://www.udir.no/nullmobbing/
Dubestemmer.no	http://www.dubestemmer.no
Slettmeg.no	https://slettmeg.no/
Utdanningsdirektoratet, 2017. Skolemiljø. Hentet 16.08.2017	https://www.udir.no/laring-og-trivsel/skolemiljo/
Isdal, Per (2000).	<i>Meningen med volden.</i> Oslo: Kommuneforlaget.
Sosiogram	http://klassetrivsel.no/no/verktøyet/sosiogram.aspx